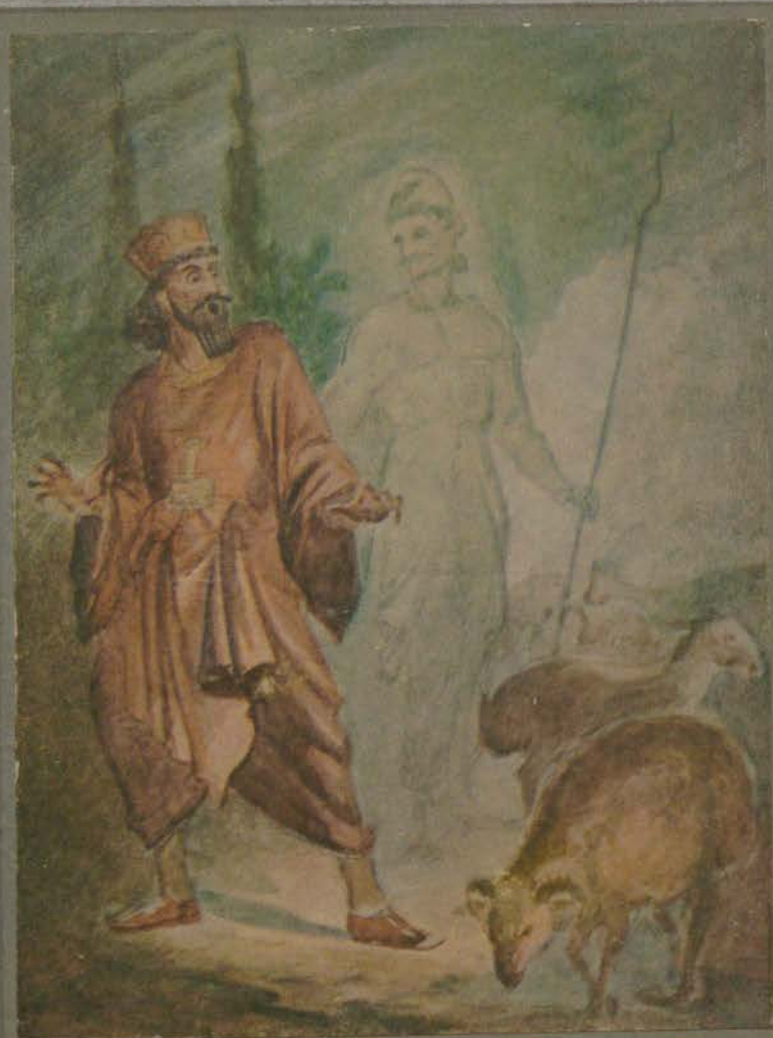

НИЗАМИ КЭНЧЭВИ

СӨҮРӨЛҮ ҮЗҮК

84(512)-3

H 65

H 65

НИЗАМИ КӘНЧӘВИ

Секрети үзүн

УШАГЛАР УЧУН ИШЛӘЙӘНИ
А. ШАИГ

РӘССАМ
К. КАЗЫМОВ

F. Kögəlli adına
Azərbaycan Dövlət Uşaq
KİTABXANASI
INV. № 58854

М. Ф. АХУНДОВ АДМИ
Национальная Республика
Учур-Китапханасы
1941. №

АЗӘРБАЙҠАН ЛЕНИН КОММУНИСТ КӘНЧЛӘР ИТТИФАҒЫ
МӘРКӘЗИ КОМИТЕТИ
УШАГ ВӘ КӘНЧЛӘР ӘДӘБИЯТЫ НӘШРИЯТЫ
БАКИ — 1941

77963 1941 год 110г

элзэлэ бир чухурдан
Атды дашы, кэсэйи.
Үзэ чыхды бу заман,
Бөйүк бир ат чэмдэйи.

Бу ат гайрылмыш мисдэн,
Үстү чыраг тэк яныр,
Күнәш ишыг сәпәркән,
Мин бир рәнкә бояныр.

Чөлдән чобан кечәркән
Көрдү чухур парылдар.
Ичиндә атдыр мисдән,
Бөйрүндә бир дешик вар.

Олду баһар кими шән,
Башдан ашды севинчи.
Ата бахды дешикдән,
Көрдү овугдур ичи.

Бу овугда бир адам
Ятыр илләрдән бәри,
Түкү, рәнки, саф, сағлам,
Дәйишмәмиш һеч ери.

Ятанын бармағында
Гиймәтли бир үзүк вар;
Ишыг дүшән чағында
Күнәш кими парылдар.

Һейрәт этди көрдүйү
Бу ишләрә о чобан.
Чыхарды тез үзүйү
Ятанын бармағындан.

Өз овчуна гоюнча
Диггәтлә бахды она;
Хейли бахыб доюнча
Тахды өз бармағына.

Енә ахтарды чобан,
Бир шей тапмады аңчаг.
Айрылды о мис атдан,
Чухурдан олду узаг.

Тез сүрүйә янашды.
Сәси басды чөлләри.
Севинчи башдан ашды,
Көзләйирди сәһәри.

Кечә олмушду яры,
Чобан батмыш севинчә.
Сайырды улдузлары,
Көз юммады о кечә.

Сәһәр олду, дан сөкдү,
Күнәш галхды юхудан,
Көйдән айдынлыг төкдү,
Рәнкә бүрүндү һәр ян.

Яйды сүрүнү чөлә,
Од дүшмүшдү чанына;
Йүйүрдү күлә-күлә
Ағасынын янына.

Көстәрсин бу үзүйү,
Билсин нәдир гиймәти.
Ачсын она көрдүйү
Мө'чүзәдән сөһбәти.

Аға көрдү ки, чобан
Кәлир кейфи булашмыш.
Деди:—Йохса, ай аман!
Сүрүйә гурд дарашмыш?

Тез, гоюндан, гузудан
Әввәлчә тутду хәбәр.
Чаваб вериркән чобан,
Сакит олду бир тәһәр.

Аға илә бу заман
Ширин сөһбәт әдәркән,
Бирдән-бирә о чобан,
Йох олурду көзүндән.

Сонра енә бир аздан
Көрүнүрдү көзүнә.
Аға бағырды:—Чобан,
Ойнама, кәл өзүнә.

Бирдән сән эй оюнбаз,
Нечин көздән итирсән?
Енә кечмәйир бир аз,
Көрүнүрсән енидән?

Көзбағлыча оюну
Ойнайырсан мәнимлә.
Доғру сөйлә, сән буну
Һардан өйрәндин белә?

Һардан сәнә бу чаду?
Һардан сәнә бу әмәл?
Сәнә кимдән чатды бу?
Дурма, чобан, сөйлә кәл!

Ағанын данлағындан
Дәрин һейрәтдә галды.
Бир аз дүшүндү чобан,
Өз ағлындан дәрс алды.

Билди, үзүк гашыдыр
Ону көздөн итирэн.
Парылдаян дашыдыр
Бу истәйә етирэн.

Гашыны көстәрәндә
Итир, йох олур көздән.
Овчунда кизләдәндә
Чыхыр кизли пәрдәдән.

Эйлә ки тез өйрәнди
Бу кизли сирри чобан,
Баһар кими шәнләнди,
Чөлдә этди имтаһан.

8
Каһ отлаян чейрана
Явашча ян алырды.
Каһ чатырды аслана
Бирдән тора салырды.

Бу көрдүйү ишләрдән
Чобан хейли чошмушду
Үрәкдән олмушду шән,
Үзүйә сөз гошмушду:

Үзүйүм, ай үзүйүм,
Сәнә йох тай үзүйүм,
Мәни көздән тез итир,
Дурма, һарай үзүйүм.

Үзүйүм, чан үзүйүм,
Дәрдә дәрман үзүйүм,
Мәни гой көрсүн һамы,
Сәнә гурбан үзүйүм!

Атды даһа дағ, дашы
Кәлди элин ичинә.
Овчунда үзүк гашы
Ахды селин ичинә.

Эл голуну ачараг,
Чобаны гаршылады,
Халга олду бир даяг.
Дилләрдә кәзди ады.

9
Һәр мәзлумун, йохсулун
Көмәйинә кәлирди!
Һәр етимин, һәр дулун
Көз яшыны силирди.

Мәнәм, мәнәм, дейәнләр
Бағрыны этмишди ган.
Халгы басыб ейәнләр
Түк салырды чобандан.

Сөйләдиләр падшаһа:
Элә кәлмиш бир чобан.
Чобан демә, әждаһа—
Юн гырхыр һәр асландан.

Овчунда бир чаду вар,
Көрүнмәйир көзләрә,
Каһ кизли, каһ ашикар,
Аяг басыр һәр ерә.

Залым көрсә һәр ердә
Вурур онун бойнуну.
Чохуну салмыш дәрдә.
Ишләдир бу оюну.

Шаһ эшитди бу сөзү,
Дүйүм кәлди гашына,
Гығылчым сачды көзү,
Ган сычрады башына.

Атланды о дурмадан
Гәлбиндә кин вә кәдәр
Башында мин пәһливан,
Беш мин дә атлы әскәр.

Тутсун, дейә чобаны,
Чөлләр, ямачлар кечди,
Йолда гаршы чыханы
Бир гангал кими бичди.

Өлкәни баса-баса
Чатды бөйүк бир кәндә.
Эл батды дәрдә, яса,
Һәр яндан дүшдү бәндә.

О кәнди бир һалга тәк
Ортая алды орду.
Шаһын көзүндә шимшәк
Әскәрләрә буюрду:

„Бу кәнддир о чобана
Өз гойнунда ер верән.
Кәрәк боянсын гана,
Мәнә гүввәт көстәрән.

Гарынча да бу кечә
Йол тапмасын гачмаға.
Сәһәр шәфәг сөкүнчә
Гоймайын көз ачмаға.

Һүчум әдин дөрд яндан,
Од вурун азгын кәндә,
Халг илә янсын чобан,
Дүшсүн одлу кәмәндә.

Гой һийләкәр бу чаду
Гырсын одлу кәмәнди,
Гой сөндүрсүн бу оду,
Гуртарсын халгы, кәнди“

Шаһ чадырда ятмышды,
Нөвбәт чәкир гаровул,
Кәнд матәмә батмышды,
Инләр ана, гыз, оғул.

Һәр үрәкдә вар горху,
Гыврылыр бир илан тәк.
Көзләрә кирмәз юху.
Инләр илан вуран тәк.

Кечә галхды о чобан,
Кәндин белә чағында.
Чөлә чыхды бир яндан,
Үзүйү бармағында.

Гылынчы бир элиндә,
Бир элиндә галханы.
О интигам чөлүндә
Әзсин азғын иланы.

Тез чадыра янашды,
Оягды кешикчиләр.
Кини башындан ашды,
Деди: мәни ким енәр!

Элим яшасын, дейә,
Дүйүмләди гашыны,
Янашды нөвбәтчийә,
Вурду бирдән башыны.

Гылынч шаггыртысына
Шаһ диксиниб оянды.
Чөлүн багыртысына
Әлдә гылынч даянды.

Буну көрүнчә чобан
Сәбри түкәнди даһа.
Әлиндә гылынч, галхан
Бирдән көрүндү шаһа.

Шаһ итирди өзүнү,
Мат-мат бахды чобана.
Горху тутду көзүнү,
Рәнки дөндү самана.

Багырды:—Эй, сән кимсән?
Нечә кирдин чадыра?
Гылынчы ат элиндән
Йохса вурдум, будур-а!...

Чаваб вермәди чобан,
Кининдән гайнайырды.
Шаһа бахырды ян-ян.
Гылынчла ойнайырды.

Шаһы алмышды горху:
—Нәдир, дүшмүш изимә?
Кимдир бу шейтан оғлу,
Ох тәк батыр көзүмә?

Гылынчыны сийирди,
Әл апарды галхана.
Бирдән-бирә йүйүрдү,
Һүчүм этди чобана.

Гылынчы эндирикән
Бирдән йох олду инсан.
Шаһ диксинди бу ишдән,
Билди, будур о чобан.

Ялварды о көйләрә,
Бахды о ян-бу яна.
Көзләри бирдән-бирә
Саташды о чобана.

Гашларыны чатараг
Элдә гылынч дурурду.
Кинли-кинли бахараг,
Тез-тез кирпич вурурду.

Шаһ дүшмүшдү горхуя,
Үрәйини дәрд алды,
Көзләриндә бу дүня
Кечә кими гаралды.

Тапмады башга чара,
Енә һүчум эдәркән,
Көйнәди көһнә яра,
Чобан йох олду көздән.

Шаһ батмышды ган-тәрә,
Горхусундан әсирди.
Аяг басыр һәр ерә
Чобан йолу кәсирди.

Шаһ билирди, бу дүшман
Төкәчәкдир ганыны,
Гуртулуш йох гылынчдан,
Алачагдыр чаныны.

Деди:— Оғлум, тез сөйлә,
Нә истәйин вар сәнин?
Кәл дост олаг мәнимлә,
Бу тахт, дәвләт, вар сәнин!

Чобан деди:— Ярамаз,
Чатмыш даһа әчәлин
Көһнә дүшмән дост олмаз,
Яман олмуш әмәлин.

Сән чох учуз алырсан
Мәһәббәти, вичданы,
Халгыма чаным гурбан,
Элдән бөйүк шей һаны?

Вәтәнимдир, элимдир
Мәним варым, дәвләтим,
Бах, бу дашғын селимдир,
Ганым, чаным, сәрвәтим.

Сән өлкәми таладын,
Вердин амансыз елә,
Халгы гана боядын,
Рәһм әтмәдин бу элә.

Мәнәм эл орлу чобан,
Чох улама, әй байгуш!
Халгымын бағрыдыр ган,
Сәнә йохдур гуртулуш!

Буну эшидинчә шаһ
Титрәди ярпаг кими.
Үрәйиндән чәкди аһ,
Ағарды занбаг кими.

Даһа дурмады чобан,
Атылды бирдән-бирә,
Вурду шаһын бойнундан,
Башыны салды ерә.

Эл бу ишдән шәнләнди,
Гәлбиндән учду дәрди.
Баһар кими күлләнди,
Мейвә дәрди, күл дәрди.

39677

Ф. Кәһрилли әдһәм
Azərbaycan Dövlət Uşaq
KİTAPXANASI
INV. № 58854

16

17

Ә. Ә. ХУНДОВ әдһәм
Azərbaycan Dövlət Uşaq
KİTAPXANASI
INV. № 58854

КИЧИК ЯШЛЫ УШАГЛАР ҮЧҮН

Редактору: Г. Мусаев

Чапна имзаланмыш 2/III-41. Чап листи 1⁴/₄. Учот автор листи 0,4. Бир чап листинде кетмиш буруфат 12.000. ФГ 7681. Сифарииш № 23. Тираж 20000. Гиймэти 2 ман. 75 геп. чилди 1 м. 25 г.

Азэрнэшр мэтбээсинде чап олунду,
26-лар адына "Китаб Сарайы", Баки,
Эли Байрамов күчэси №1

Иллюстрациялар "Ушаг китабы фабрикасында" чап олунмушдуур
Москва, Сушневски вал, № 49.

4 манат.

897.362-33

H65

НИЗАМИ ГЯНДЖЕВИ
СЕХИРЛИ УЗЮК
(ВОЛШЕБНОЕ КОЛЬЦО)

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
Азербайджанского Ленинского Коммунистического Союза Молодежи
ИЗДАТЕЛЬСТВО ДЕТСКОЙ И ЮНОШЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
БАКУ 1941